ור"ן (סס ד: ד"ה ולאן)): **יג** ב**כָּל הַזָּרִיז לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, אֲפִלּוּ אִם** (ו) **מְתַקֵּן עִמּוֹ דָּבָר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁפָּרַשׂ מְצוּדָה לְהַעֲלוֹת תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לַנָּהָר וְצָד עִמּוֹ דָּגִים,** (לח) **וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה: יד** ג**הָיָה חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה צָרִיךְ בָּשָׂר** (ז) (לט) **שׁוֹחֲטִים לוֹ, וְאֵין אוֹמְרִים נַאֲכִילֶנּוּ נְבֵלָה, אֲבָל אִם הָיָה הַחוֹלֶה צָרִיךְ לַאֲכִילָה לְאַלְתַּר, וְהַנְּבֵלָה מוּכֶנֶת מִיָּד וְהַשְּׁחִיטָה מִתְאַחֶרֶת לוֹ, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַנְּבֵלָה: טו** ד**אֲמָדוּהוּ** (פֵּרוּשׁ, הִתְבּוֹנְנוּ בְּמַחֲלָתוֹ וְשִׁעֲרוּ) **הָרוֹפְאִים שֶׁצָּרִיךְ גְּרוֹגֶרֶת אַחַת,** (מ) **וְרָצוּ עֲשָׂרָה** (מא) **וְהֵבִיאוּ לוֹ כָּל אֶחָד גְּרוֹגֶרֶת כֻּלָּם פְּטוּרִים, *וְיֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב מֵאֵת ה'** (מב) **אֲפִלּוּ הַבְּרִיא בָּרִאשׁוֹנָה: טז** ה**אֲמָדוּהוּ לִשְׁתֵּי גְּרוֹגָרוֹת, וְלֹא מָצְאוּ אֶלָּא שְׁתֵּי גְּרוֹגָרוֹת בִּשְׁנֵי עֳקָצִין וְשָׁלֹשׁ בְּעֹקֶץ אֶחָד, כּוֹרְתִים הָעֹקֶץ** (מג) **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ, וְאִם הָיוּ שְׁתַּיִם בְּעֹקֶץ אֶחָד וְשָׁלֹשׁ בְּעֹקֶץ אֶחָד,** (מד) **לֹא יִכְרְתוּ אֶלָּא הָעֹקֶץ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתַּיִם.** הַגָּה: וְאִם הַדָּבָר בָּהוּל אֵין מְדַקְדְּקִין בְּכָךְ, שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי דִּחוּי וְעִכּוּב (הגהות מרדכי פרק מפנין (סי' תסג)): **יז** ו**חוֹלֶה שֶׁנָּפַל**

ב יוֹמָא שָׁם. ג רא"ש בְּיוֹמָא (פ"ח סי' יד) וּתְשׁוּבָה כְּלָל (כ"ו) [כ"ו] (סי' ה). ד מְנָחוֹת ס"ד (ע"א) מֵימְרָא דְּרָבָא. ה שָׁם בַּעְיָא דְּנִפְשְׁטָה. ו כֵּן פֵּרֵשׁ הָרַ"ן בְּפֶרֶק י"ד דְּשַׁבָּת (לט: ד"ה ומהא) מֵימְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה וְכוּ' בְּשַׁבָּת קכ"ט (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִפְעָמִים לֹא יִהְיֶה אֵינוֹ יְהוּדִי מָצוּי וְעַל יְדֵי זֶה יִסְתַּכֵּן הַחוֹלֶה בְּמָה שֶׁמַּמְתִּינוּ עַל הָאֵינוֹ יְהוּדִי. וְהֶאֱרִיךְ הַטּ"ז בִּרְאָיוֹת וּמְסַיֵּם עִקָּרָא דְּמִלְּתָא שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחַ עַל הָאֵינוֹ יְהוּדִי כָּל עִקָּר, אַף עַל פִּי שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי לְפָנֵינוּ, וְאַף שֶׁכָּתַב רַמָ"א וְכֵן נוֹהֲגִין, אֵין מִזֶּה רְאָיָה דְּלָאו מִנְהָג וָתִיקִין הוּא זֶה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, עַיֵּן שָׁם: **יג** (ו) **מְתַקֵּן.** נָפַל תִּינוֹק לְבוֹר, עוֹקֵר חוּלְיָא אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתַקֵּן מַדְרֵגָה, רַמְבַּ"ם (פ"ב הי"ז), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): **יד** (ז) **שׁוֹחֲטִים.** כִּי בִּנְבֵלָה יַעֲשֶׂה עֲבֵרָה בְּכָל כְּזַיִת וּכְזַיִת, הָרַ"ן (יומא ד: ד"ה וגרסי'), עַיֵּן שָׁם. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הָרַ"ן דְּאָמְרִינַן בְּיוֹמָא (פג.) מִי שֶׁאֲחָזוֹ בֻּלְמוּס מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל תְּחִלָּה, טֶבֶל וּנְבֵלָה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ נְבֵלָה, כִּי פְּלִיגֵי בִּדְלָא אֶפְשָׁר, מַר סָבַר טֶבֶל חָמוּר וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה, מַר סָבַר טֶבֶל חָמוּר אֲבָל תְּרוּמָה חַזְיָא לְכֹהֵן, וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה אֲבָל טֶבֶל אֶפְשָׁר לְתַקּוּנֵי וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי דַּעַת הָרַ"ן קָשֶׁה לְמַאן דְּאָמַר דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ טֶבֶל, הָא עַל כָּל זַיִת וָזַיִת חַיָּב, וְאִם כֵּן מוּטָב שֶׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וְיַאֲכִילֶנּוּ חֻלִּין בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּתְרוּמָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ דִּמְמַעֵט בְּאִסּוּר עָדִיף טְפֵי. וְגַם לְמַאן דְּאָמַר דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ תְּרוּמָה, אַמַּאי הַצֹּרֶךְ לָתֵת טַעַם דְּטֶבֶל חָמוּר וּתְרוּמָה חַזְיָא לְכֹהֵן, תִּפּוֹק לֵהּ דַּאֲפִלּוּ דְּנֵימָא דְּטֶבֶל וּתְרוּמָה שָׁוִים מִכָּל מָקוֹם מוּטָב שֶׁיַּאֲכִילֶנּוּ תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּקָא מְמַעֵט בְּאִסּוּר, מִמָּה שֶׁיַּאֲכִילֶנּוּ טֶבֶל דְּמַפִּישׁ בְּאִסּוּר דְּעַל כָּל זַיִת וָזַיִת חַיָּב, וק"ל. וְעַתָּה חֲדָשִׁים מִקָּרוֹב בָּאוּ סֵפֶר פָּרָשַׁת דְּרָכִים, וְרָאִיתִי שָׁם (דרך החיים דרוש יט) שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עַיֵּן שָׁם פִּלְפּוּל חָרִיף וּדְרוּשׁ נֶחְמָד עַל זֶה. וְעַיֵּן מַה שֶּׁתֵּרֵץ עַל זֶה הַיַּד אַהֲרֹן (הגב"י). וְכָתַב הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסז) אִם צְרִיכִים לְחַמֵּם לוֹ יַיִן, יְמַלֵּא יִשְׂרָאֵל וְיָחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי וּמוּטָב שֶׁיִּתְנַסֵּךְ הַיַּיִן מִשֶּׁיִּתְחַלֵּל שַׁבָּת, עַד כָּאן. וְכָתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות טו) שֶׁכֵּיוָן שֶׁאִסּוּרוֹ מִדִּבְרֵיהֶם מֻתָּר, וְגַם אִסּוּרוֹ קַל מְאֹד עַד כָּאן. וְגַם בִּתְשׁוּבָתוֹ (סי' קכד) מַתִּיר רַמָ"א אֲפִלּוּ לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לִשְׁתּוֹת סְתָם יֵינָם. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קכ"ה סָעִיף י' דְּאֶפְשָׁר בְּלֹא נִסּוּךְ, וְעַיֵּן סִימָן שי"ח סָעִיף י"ג, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט). וְטַ"ז (סק"ו) כָּתַב דְּטוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּשְׂרָאֵל יְחַמֵּם, כִּי אִם יִתְנַסֵּךְ אָז עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁשּׁוֹתֶה עוֹשֶׂה אִסּוּר כְּמוֹ הַטַּעַם בִּנְבֵלָה,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּלָאו מִנְהַג וָתִיקִין הוּא, דְּאַף שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי מִכָּל מָקוֹם הַיִּשְׂרָאֵל יָזָרֵז בַּדָּבָר יוֹתֵר, וְלָכֵן אִם יֵשׁ אֲפִלּוּ סָפֵק הַצָּלָה וְיֵשׁ סַכָּנָה בְּבֵרוּר א]כָּל הַזָּרִיז הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח: **יג** (לח) **וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.** כְּגוֹן (טו) נָפַל תִּינוֹק לַבּוֹר, עוֹקֵר חֻלְיָא וּמַעֲלֵהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְתַקֵּן בָּהּ מַדְרֵגָה בִּשְׁעַת עֲקִירָתוֹ. נִנְעַל הַדֶּלֶת בִּפְנֵי הַתִּינוֹק, שׁוֹבֵר הַדֶּלֶת וּמוֹצִיאוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְפַצֵּל אוֹתָם כְּמִין עֵצִים שֶׁרְאוּיִים לִמְלָאכָה שֶׁנַּעֲשִׂים כְּמִין נְסָרִים אוֹ קֵסָמִין לְהַדְלָקָה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר הַשְּׁבִירָה שֶׁמָּא יִבְעַת הַתִּינוֹק וְיָמוּת, וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁאֶפְשָׁר לְקַרְקֵשׁ לְהַתִּינוֹק בֶּאֱגוֹזִים מִבַּחוּץ עַד שֶׁיָּבִיאוּ הַמַּפְתֵּחַ. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה צָרִיךְ לְהַחֻלְיָא וּלְהַנְּסָרִים וְהַקֵּסָמִין גַּם כֵּן שָׁרֵי, (יז) כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן לָזֶה: **יד** (לט) **שׁוֹחֲטִים לוֹ.** הַרְבֵּה טְעָמִים נֶאֶמְרוּ עַל זֶה, (יח) יֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוּם דְּשַׁבָּת הֻתְּרָה אֵצֶל פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וּלְכָךְ שׁוֹחֲטִין לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁשּׁוֹחֲטִין בְּיוֹם טוֹב, וַאֲפִלּוּ אִסּוּר דְּרַבָּנָן אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁחֹט מִטַּעַם זֶה. (יט) אֲבָל הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים כָּתְבוּ דְּשַׁבָּת רַק דְּחוּיָה הִיא, (כ) אֶלָּא הַטַּעַם הוּא דְּשֶׁמָּא יִהְיֶה קָץ בַּאֲכִילַת נְבֵלָה וְלֹא יֹאכַל וְיִסְתַּכֵּן. וּבְבֵית יוֹסֵף (ד"ה היה) הֵבִיא עוֹד טַעַם בְּשֵׁם הָרַ"ן (יומא ד: ד"ה וגרסי'), דִּבְנְבֵלָה עוֹבֵר עַל כָּל כְּזַיִת מִמֶּנָּה וְחָמִיר מֵאִסּוּר לָאו דְּשַׁבָּת, וְעוֹד טַעַם עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה בְּוַדַּאי מוּטָב לַעֲבֹר וּלְהוֹשִׁיט לוֹ אִסּוּר דְּרַבָּנָן מִשֶּׁנְּחַלֵּל שַׁבָּת בְּאִסּוּר סְקִילָה. וְהִנֵּה אִם הַחוֹלֶה אוֹמֵר שֶׁאֵין קָץ בַּאֲכִילַת נְבֵלָה, וְיֵשׁ נְבֵלָה מְזֻמָּן לְפָנָיו, אִם מֻתָּר לִשְׁחֹט עֲבוּרוֹ עַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים, וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן קָטָן בְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּטוֹב יוֹתֵר לְהַאֲכִילוֹ בְּשַׂר נְבֵלָה וְלֹא יִשְׁחֹט אָדָם עֲבוּרוֹ בְּשַׁבָּת. כָּתַב בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסז) אִם צָרִיךְ לְהַרְתִּיחַ יַיִן עֲבוּר חוֹלֶה, יְמַלֵּא יִשְׂרָאֵל וְיָחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי וּמוּטָב שֶׁיִּתְנַסֵּךְ הַיַּיִן מִשֶּׁיִּתְחַלֵּל שַׁבָּת, וְהַטַּעַם עַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות טו) שֶׁכָּתַב כֵּיוָן שֶׁאִסּוּר סְתָם יֵינָם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְגַם אִסּוּרוֹ קַל וְאֵין הַחוֹלֶה קָץ בּוֹ לֹא דָּמֵי לִנְבֵלָה, וּלְכָךְ מוּטָב שֶׁיָּחֵם הָאֵינוֹ יְהוּדִי אִם הוּא מְזֻמָּן לְפָנָיו שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא עַל יְדֵי זֶה וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף י"ב בַּהַגָּ"ה. (כא) וְתוּ דְּקַיְמָא לָן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קכ"ה סָעִיף י' דְּאֵינוֹ יְהוּדִי הַמּוֹלִיךְ כְּלִי פָּתוּחַ וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁמְּרוֹ שֶׁלֹּא יִתְנַסֵּךְ שָׁרֵי, אִם כֵּן אֶפְשָׁר לְחַמְּמוֹ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי בְּלִי נִסּוּךְ. (כב) וּמִכָּל מָקוֹם הַמֵּקֵל בְּחוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה לְהָחֵם בְּעַצְמוֹ, אֵין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ דְּיֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ עַיֵּן בַּטּ"ז בְּסָעִיף קָטָן (ד') [ה']: **טו** (מ) **וְרָצוּ עֲשָׂרָה.** שֶׁכָּל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ויש להם): (מא) **וְהֵבִיאוּ לוֹ.** מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ תְּלָשׁוּ בְּשַׁבָּת: (מב) **אֲפִלּוּ הַבְּרִיא בָּרִאשׁוֹנָה.** פֵּרוּשׁ שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ (כג) בָּזֶה אַחַר זֶה, וּכְבָר אָכַל מִמַּה שֶּׁהֵבִיא לוֹ הָרִאשׁוֹן וְהִבְרִיא, אֲפִלּוּ הָכִי כֻּלָּם פְּטוּרִים מֵחַטָּאת מִשּׁוּם דְּכָל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים, וְלֹא לְבַד שֶׁפְּטוּרִים, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם גַּם שָׂכָר טוֹב עֲבוּר מַחֲשַׁבְתָּם הַטּוֹבָה: **טז** (מג) **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ.** דְּבָזֶה מְמַעֵט הַחִלּוּל שֶׁאֵינוֹ קוֹצֵר אֶלָּא פַּעַם אַחַת: (מד) **לֹא יִכְרְתוּ אֶלָּא וְכוּ'.** דְּרִבּוּי בְּשִׁעוּרָא שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ אָסוּר. וּמִכָּאן נִרְאֶה פָּשׁוּט

בֵּאוּר הֲלָכָה

טו * וְיֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"מ) **שֶׁכָּתַבְתִּי דִּמַיְרֵי דְּכָל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יַקְדִּים לַחֲבֵרוֹ, וּמַיְרֵי בְּחֹלִי בָּהוּל, דְּאִם לֹא כֵן מִסְתַּבְּרָא שֶׁאָסוּר לְהַרְבּוֹת בִּגְבָרֵי,** וּמִי עָדִיף זֶה מֵהָא דִּמְסַפְּקִינַן (מנחות סד.) אִי תְּרֵי בִּתְרֵי עֻקְצִין אוֹ תְּלָתָא בְּחַדָּא עֹקֶץ, אַלְמָא דְּהֵיכָא דְּאֵינוֹ בָּהוּל חָשְׁבִינַן בְּכָל דָּבָר לְהָקֵל הַחִלּוּל. **וְרָאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה** סָעִיף [קָטָן] א' **שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַמָ"א** (סי' עו) **דַּאֲפִלּוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַת כְּמוֹ בְּחֹל, וְנִרְאֶה דִּמַיְרֵי שֶׁעַל יְדֵי שְׁנַיִם אֶפְשָׁר שֶׁתְּהֵא נִגְמֶרֶת הַמְּלָאכָה מַהֵר, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אָסוּר:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יג (טו) גְּמָרָא (יומא פד:), וְהוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח), אַף שֶׁסִּיֵּם שֶׁבְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי (סי' תסד) מַשְׁמַע קְצָת דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה, וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יג) מֵאֵן בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: **(יז)** פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ח) בְּשֵׁם הַלֶּחֶם מִשְׁנָה (פ"ב הי"ז), עַיֵּן שָׁם. **אוּלָם בְּעִקַּר דָּבָר זֶה יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, כִּי הִנֵּה בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַ"ן** (שבת לח. ד"ה מתני' השני) **לְהָקֵל בָּזֶה, וְכֵן בְּבַעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת בְּפֶרֶק כ"ג מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת גּוֹרֵס בְּסוּגְיָא דְּיוֹמָא אַף עַל גַּב דְּמִתְכַּוֵּן לָצוּד כַּוְרֵי וְכֵן בְּאִידָךְ כֻּלְּהוּ, וְכֵן בְּרוֹקֵחַ סִימָן ק"ט כָּתַב אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְכַּוֵּן לִמְלָאכָה וּלְהַצִּיל הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.** אָכֵן בְּרִי"ף (יומא ה.) וּבְרֹא"שׁ (שם פ"ח סי' טו) הַגִּרְסָא וְאַף עַל גַּב דְּמִתְּכַבֵּר בְּשִׁיפֵי, וְאַחַר הָרִי"ף נִמְשַׁךְ גַּם הָרַמְבַּ"ם (פ"ב הי"ז) שֶׁלֹּא הִזְכִּיר וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּכַוֵּן לָזֶה [וְנִשְׁמַט זֶה מֵהַלֶּחֶם מִשְׁנָה], וְכֵן בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם נָתִיב י"ב (ח"ט) מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּלֹא מְכַוֵּן לָזֶה אֶלָּא שֶׁבְּלֹא זֶה צָרִיךְ לָזֶה, וְכֵן כָּתַב בַּמְּאִירִי סוֹף יוֹמָא (פד: ד"ה מפקחין) שֶׁלֹּא יְכַוֵּן לָזֶה. **אַךְ לְכָל הַדֵּעוֹת מַיְרֵי שֶׁאֵינוֹ מַרְבֶּה בִּפְעֻלָּה בִּשְׁבִיל זֶה, כֵּן נִרְאֶה בָּרוּר: יד (יח)** הָרֹא"שׁ (יומא פ"ח סי' יד) בְּשֵׁם הָרַ"מ (ד"ק סי' ר): **(יט)** הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"א) וְהָרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' תרפט) וְהָרַ"ן (ביצה ט: ד"ה ומיהא), הוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה היה): **(כ)** הָרֹא"שׁ (שם): **(כא)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט). וּלְפִי זֶה נִסְתַּלֵּק מַה שֶּׁכָּתַב הַטּ"ז בְּסוֹף סָעִיף קָטָן ו', אַךְ לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּסוֹף סָעִיף קָטָן (ד') [ה'] עֲדַיִן יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה: **(כב)** שֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים (סי' א כללי מלאכות ס"י): **טו (כג)** גְּמָרָא (מנחות סד.):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סי"ג) כתב שמעיקר הדין יש לעשות דוקא ע"י ישראל גדול. אבל המנהג במדינות אלו לעשות ע"י נכרי כשאפשר לעשות על ידו בלא איחור כלל, והישראל עומד עליו ומזרזו. אבל טוב שלא לנהוג כן, כי יש לחוש שיאמרו שעושים דוקא על ידו, ויחזרו אחריו גם במקום שלא מצוי נכרי, ויסתכן החולה. ועל כל פנים הרוצה לעשות ע"י נכרי יגלה לרבים באותו פעם שיש היתר לישראל עצמו אלא שהנכרי מזומן כאן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

מֵחֲמַת חָלְיוֹ לְמִשְׁכָּב (מה) וְאֵין בּוֹ סַכָּנָה, הַגָּה: אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵחוּשׁ שֶׁמִּצְטַעֵר וְחָלָה מִמֶּנּוּ כָּל גּוּפוֹ, שֶׁאָז אַף עַל פִּי שֶׁהוֹלֵךְ כְּנֹפֵל לְמִשְׁכָּב דָּמֵי (המגיד פרק ב׳ (ה״י)), (ח) (מו) אוֹמְרִים לְאֵינוֹ יְהוּדִי (מז) לַעֲשׂוֹת לוֹ רְפוּאָה, אֲבָל אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת בְּאִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, (מח) זאֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת (מט) אֵבֶר. וּלְחַלֵּל עָלָיו יִשְׂרָאֵל (נ) בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן בְּיָדַיִם, חיֵשׁ מַתִּירִים (נא) אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ סַכָּנַת (נב) אֵבֶר, טוְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר עוֹשִׂין (נג) וְאִם אֵין בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר אֵין עוֹשִׂין, יוְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם אֵין בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר (ט) (נד) עוֹשִׂין בְּשִׁנּוּי, וְאִם יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר עוֹשִׂין בְּלֹא שִׁנּוּי, כוְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר אֵין עוֹשִׂין לוֹ דָּבָר שֶׁהוּא (נה) נִסְמָךְ לִמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא, וּדְבָרִים (נו) שֶׁאֵין בָּהֶם סֶמֶךְ מְלָאכָה עוֹשִׂין אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר, וְדִבְרֵי (נז) הַסְּבָרָא הַשְּׁלִישִׁית נִרְאִין. הַגָּה: (נח) מֻתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַעֲשׂוֹת (י) תַּבְשִׁיל לְקָטָן שֶׁאֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, דִּסְתָם צָרְכֵי קָטָן כְּחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה דָּמֵי (רבינו ירוחם נתיב י״ב חלק ט׳ ורמב״ם (פ״ב ה״י) ורשב״א (משמרת הבית ב״ג ש״ז ד״ה אה״כ מן)). וְכָל שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַחוֹלֶה בְּעַצְמוֹ אָסוּר, אֲבָל כְּשֶׁעוֹשֶׂה לוֹ הָאֵינוֹ יְהוּדִי (נט) מֻתָּר (יא) לַחוֹלֶה (ס) לְסַיְּעוֹ קְצָת, דִּמְסַיֵּעַ (סא) אֵין בּוֹ מַמָּשׁ (בית יוסף (ד״ה ומ״ש רבינו והרמב״ן) גמרא ביצה דף כ״ב (ע״א)): **יח** להִקִּיז דָּם (סב) וְנִצְטַנֵּן, עוֹשִׂים לוֹ מְדוּרָה אֲפִלּוּ בִּתְקוּפַת תַּמּוּז: **יט** מחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה (יב) (סג) מֻתָּר בְּבִשּׁוּלֵי אֵינָם יְהוּדִים: **כ** נאֵין נוֹתְנִין יַיִן

ז טור וְכֵן כָּתַב הָרא״ש בְּפֶרֶק ב׳ דַּעֲבוֹדָה זָרָה (סי׳ י) וְהָרַ״ן בְּפֶרֶק י״ד דְּשַׁבָּת (שם). ח טור מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם (פ״ב ה״י). ט הָרַ״ן בְּפֶרֶק י״ד דְּשַׁבָּת (שם). י טור בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ן (תורת האדם שער המיחוש). כ שָׁם בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ב׳ דְּשַׁבָּת (שם). ל שַׁבָּת קכ״ט (ע״א). מ רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יב ח״ט) בְּשֵׁם רַמְבַּ״ם מִמַּה שֶּׁכָּתַב בְּפֶרֶק (כ״א [ב׳] (ה״י) וְהָרַ״ן בְּפֶרֶק ב׳ דַּעֲבוֹדָה זָרָה (ט. ד״ה כי אתא). נ שַׁבָּת ק״ח (ע״ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

וְכֵן פָּסַק הַבַּ״ח (ס״ז), עַיֵּן שָׁם: **יז** (ח) **אוֹמְרִים לְאֵינוֹ יְהוּדִי.** וְדַוְקָא שֶׁצָּרִיךְ לָהּ בְּשַׁבָּת עַצְמוֹ, רַדַּ״ךְ (סי׳ יח חדר ו), מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): (ט) **עוֹשִׂין בְּשִׁנּוּי.** וְהִיא הַסְּבָרָא הַשְּׁלִישִׁית שֶׁנִּרְאִים דְּבָרָיו. וְעַיֵּן סָעִיף זֶה בְּבֵית יוֹסֵף וּבָאַחֲרוֹנִים וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב״י): (י) **תַּבְשִׁיל.** וּמֻתָּר לְהַאֲכִילוֹ מֻקְצֶה בְּיָדַיִם אִם אִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, אִסּוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין כט): (יא) **לַחוֹלֶה לְסַיְּעוֹ.** הַיְנוּ שֶׁבְּלָאו הָכִי נַמִּי מִתְעַבְדָא אֶלָּא שֶׁמְּסַיֵּעַ קְצָת, כְּגוֹן אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁכּוֹחֵל הָעַיִן וְיִשְׂרָאֵל סוֹגֵר וּפוֹתֵחַ הָעַיִן שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ הַכְּחוֹל, אֲבָל אִם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בִּלְתִּי הַיִּשְׂרָאֵל אָסוּר. וּמַשְׁמַע שָׁם דַּאֲפִלּוּ בִּמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא מְסַיֵּעַ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז). וְכָתַב בְּטַ״ז (ס״ק יג) כְּבָר כָּתַבְנוּ דְּהַסִּיּוּעַ תִּהְיֶה דַּוְקָא בְּשָׁעָה שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי עוֹסֵק בָּהּ, וְלֹא שֶׁיַּקְדִּים לְפָנָיו כְּלָל, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב׳. וְכָתַב עוֹד דְּמִלָּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דְּדַוְקָא לְהַחוֹלֶה הֻתַּר בְּסִיּוּעַ קְצָת אֲבָל לֹא לְאַחֵר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ בָּהּ טַעַם לְחַלֵּק, וְנִרְאֶה דְּלָאו דַּוְקָא קָאָמַר לְחוֹלֶה אֶלָּא הוּא הַדִּין בְּאַחֵר, עַיֵּן שָׁם: **יט** (יב) **מֻתָּר.** וְאִם נִשְׁאַר לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת אָסוּר לְבָרִיא וַאֲפִלּוּ לְדִידֵיהּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן שְׁאָר מְלָאכוֹת כְּגוֹן בִּשּׁוּל וְכַדּוֹמֶה, אֲפִלּוּ אִם הוּא בִּקְדֵרָה אַחַת אָסוּר לְבַשֵּׁל וְלַעֲשׂוֹת בִּשְׁאָרֵי מְלָאכוֹת רַק מַה שֶּׁצָּרִיךְ עַכְשָׁיו בְּצִמְצוּם, וְאִם הַדָּבָר בָּהוּל אֵין מְדַקְדְּקִין בְּכָךְ וּכְדִלְקַמֵּהּ [חַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל סח סי״א)]: **יז** (מה) **וְאֵין בּוֹ סַכָּנָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר סַכָּנַת מָוֶת, וּבֵין יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר אוֹ לֹא: (מו) **אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וְדַוְקָא כְּשֶׁצָּרִיךְ לְהָרְפוּאָה בְּשַׁבָּת עַצְמוֹ, (כד) הָא כְּשֶׁאֵין צָרִיךְ לָהּ בְּשַׁבָּת יַמְתִּין עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ סַכָּנָה אָסוּר לְהַמְתִּין [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יא)]: (מז) **לַעֲשׂוֹת לוֹ רְפוּאָה.** אֲפִלּוּ בִּמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא, (כה) וְהוּא הַדִּין שְׁאָר צְרָכָיו כְּגוֹן לֶאֱפוֹת וּלְבַשֵּׁל וְכַיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ אִם צָרִיךְ לְכָךְ: (מח) **אֲפִלּוּ וְכוּ׳.** דְּלֹא הֻתַּר לְיִשְׂרָאֵל לַעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא כָּל זְמַן שֶׁאֵין נוֹגֵעַ לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ מַמָּשׁ: (מט) **אֵבֶר.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף ו׳ וְסָעִיף ט׳ דְּיֵשׁ אֵיבָרִים שֶׁנּוֹגֵעַ לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ, (כו) וְהוּא הַדִּין כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בִּשְׁאָר הָאֵיבָרִים אִם הָרוֹפֵא אוֹמֵר שֶׁאִם לֹא יֵרָפְאוּ הָאֵבָר יוּכַל לָבוֹא לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר חֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה: (נ) **בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן.** הַיְנוּ (כז) כָּל הַשְּׁבוּתִים וַאֲפִלּוּ בְּלֹא שִׁנּוּי, וּמִטַּעַם דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּבְמְקוֹם חֹלִי לֹא גָּזְרוּ: (נא) **אֲפִלּוּ וְכוּ׳.** דְּאִם יֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה אֲפִלּוּ רַק לְאֵבָר אֶחָד לְכָל הַדֵּעוֹת [לְבַד מִדֵּעָה אַחֲרוֹנָה עַיֵּן שָׁם] מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל עָלָיו בְּכָל הַשְּׁבוּתִים לִרְפוּאָתוֹ, (כח) וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ חוֹלֶה כְּלָל בְּכָל הַגּוּף. כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל סט סי״ג) כָּל דָּבָר שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֹלִי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, אֲפִלּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי מֻתָּר: (נב) **אֵבֶר.** וְאַדִּלְעֵיל בְּרֵישׁ הַסָּעִיף קָאֵי שֶׁהוּא חוֹלֶה שֶׁנָּפַל לְמִשְׁכָּב אוֹ שֶׁמִּצְטַעֵר הַרְבֵּה וְחָלָה מִזֶּה כָּל גּוּפוֹ, (כט) אֲבָל אִם בְּכָל גּוּפוֹ אֵינוֹ חוֹלֶה כְּלָל רַק שֶׁהוּא חוֹלֶה בְּאֶחָד מֵאֵבָרָיו וְגַם בְּאוֹתוֹ הָאֵבָר אֵין סַכָּנָה, לְכֻלֵּי עָלְמָא לֹא שָׁרֵי לְחַלֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, (ל) וְגַם דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוּת בְּעָלְמָא, דְּאָז עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי נַעֲשָׂה שְׁבוּת דִּשְׁבוּת וְשָׁרֵי בְּמִקְצָת חוֹלֶה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ש״ז סָעִיף ה׳: (נג) **וְאִם אֵין בּוֹ וְכוּ׳.** אַף דְּהוּא חוֹלֶה הַכּוֹלֵל כָּל הַגּוּף סְבִירָא לֵיהּ דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וּלְדֵעָה זוֹ הַשְּׁנִיָּה (לא) אֲפִלּוּ בְּשִׁנּוּי אָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּעַצְמוֹ, (לב) אִם לֹא הֵיכִי דְּאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי מוֹדוּ לְדֵעָה הַשְּׁלִישִׁית דְּמֻתָּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁנּוּי: (נד) **עוֹשִׂין בְּשִׁנּוּי.** הַיְנוּ הָאִסּוּר דְּרַבָּנָן וְאֵין צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר אֵינוֹ יְהוּדִי: (נה) **נִסְמָךְ לִמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא.** כְּגוֹן לִכְחֹל עַיִן [בְּסוֹף הַחֹלִי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ט׳], שֶׁהוּא כְּכוֹתֵב: (נו) **שֶׁאֵין בָּהֶם וְכוּ׳.** כְּגוֹן הָנֵי שֶׁמְּבֹאָרִין בְּסָעִיף מ״ג עַיֵּן שָׁם: (נז) **הַסְּבָרָא הַשְּׁלִישִׁית.** הַיְנוּ שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת [א]אֲפִלּוּ כָּל הַשְּׁבוּתִים, וְרַק עַל יְדֵי שִׁנּוּי אִם הוּא חֹלִי כָּל הַגּוּף וְאֵין בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר, וְאִם יֵשׁ בּוֹ סַכָּנַת אֵבֶר אֵין צָרִיךְ שִׁנּוּי כְּלָל, וְכֵן פֵּרְשׁוּ הַטַּ״ז (ס״ק יב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד), וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א שֶׁדֵּעָה זוֹ עִקָּר, שֶׁהִיא דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים: (נח) **מֻתָּר.** וְאִם (לג) אֵין הַתִּינוֹק רוֹצֶה לֶאֱכֹל כִּי אִם עַל יְדֵי אִמּוֹ, מֻתָּר לָאֵם לְהַאֲכִילוֹ אֲפִלּוּ חֲלָבוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי וּבִשְּׁלוֹ אַף עַל גַּב דְּמִטַּלְטֶלֶת מֻקְצֶה, (לד) וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק טו) דִּמְצַדֵּד קְצָת דְּבָעֵי שִׁנּוּי. כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם (שם סט״ז) צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לִתֵּן הַמַּאֲכָל בְּעַצְמוֹ לַקְּדֵרָה, דְּאֶחָד נוֹתֵן מַיִם וְאֶחָד שׁוֹפֵת אֶת הַקְּדֵרָה, הָרִאשׁוֹן פָּטוּר אֲבָל אָסוּר: (נט) **מֻתָּר לַחוֹלֶה.** לָאו דַּוְקָא חוֹלֶה (לה) וְהוּא הַדִּין אַחֵר, אֶלָּא דְּאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט: (ס) **לְסַיְּעוֹ קְצָת.** הַיְנוּ הֵיכָא שֶׁבְּלָאו הָכִי נַמִּי מִתְעַבְדָא אֶלָּא שֶׁמְּסַיֵּעַ מְעַט, כְּגוֹן אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁכּוֹחֵל אֶת הָעַיִן וְיִשְׂרָאֵל סוֹגֵר וּפוֹתֵחַ אֶת הָעַיִן שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ הַכְּחוֹל, אֲבָל אִם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בִּלְתִּי יִשְׂרָאֵל אָסוּר. [ב]וּמַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בִּמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא מְסַיֵּעַ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ [מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז)]: (סא) **אֵין בּוֹ מַמָּשׁ.** עַיֵּן בְּטַ״ז (ס״ק יג) בְּמַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א שֶׁהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל זֶה: **יח** (סב) **וְנִצְטַנֵּן.** מִשּׁוּם דְּסַכָּנָה הוּא בִּסְתָמָא וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל שָׁרֵי, (לו) וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר חֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה אִם קַר לוֹ עוֹשִׂין מְדוּרָה לְהִתְחַמֵּם, דִּסְתָם חוֹלֶה מְסֻכָּן הוּא אֵצֶל צִנָּה, (לז) וְאִם אֶפְשָׁר עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי יֵעָשֶׂה עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי: **יט** (סג) **מֻתָּר בְּבִשּׁוּלֵי אֵינָם יְהוּדִים.** וְאַף עַל גַּב דִּשְׁאָר אִסּוּרֵי דְּרַבָּנָן אָסוּר לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת כִּדְאִיתָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יז (כד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) בְּשֵׁם רַדַּ״ךְ (סי׳ יח חדר ו): (כה) רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ב׳ מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה״י): (כו) פָּשׁוּט: (כז) **אֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁהוּא נִסְמָךְ לִמְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא** דִּלְדֵעָה רְבִיעִית אָסוּר: (כח) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (שם) שֶׁהוּא דֵּעָה זוֹ, וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א: (ל) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּפְרִי מְגָדִים: (לא) הַגְּרָ״א: (לב) שָׁם: (לג) אִסּוּר וְהֶתֵּר (כלל נט דין כט) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו): (לד) וּלְפִי דְּבָרָיו מְיֻשָּׁב דְּלֹא תִּקְשֶׁה מִלְּעֵיל ש״ט סָעִיף א׳, עַיֵּן שָׁם: (לה) טַ״ז (ס״ק יג): **יח** (לו) עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁכָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל הָרַמְבַּ״ם (שם הי״ד) שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה, וְכֵן פָּסַק הַבַּ״ח וְאֵלִיָּה רַבָּה לְקַמָּן בְּסִימָן ש״ל סָעִיף ו׳ (ב״ח ס״ה וא״ר סק״ט): (לז) שָׁם:

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סי״ט) מתיר על ידי שינוי גם מלאכה גמורה על ידי ישראל, ובאינו חולה כל גופו ויש לו צער גדול מתיר (ס״כ) שבות בשינוי ע״י ישראל. **ב]** ובשו״ע הרב (סכ״א) כתב: ואף על פי שהמסייע למלאכה גמורה הוא שבות גמור מכל מקום כאן כיון שהתירו שבות אמירה לנכרי לצורך החולה הוא הדין שיש להתיר שבות הסיוע כיון שיש בו גם כן צורך החולה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah